

Mottagare
Regionstyrelsen

Budget- och skuldrådgivningens organisationstillhörighet

Förslag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Budget- och skuldrådgivningen, med tillhörande budget, förs organisatoriskt över till socialnämnden den 1 januari 2027.
- All handläggning av hyresgarantier hanteras av socialnämnden från och med den 1 januari 2027 i enlighet med den nya lagstiftningen från 1 september 2026.
- Budgetmedel för år 2027 om 1 066 tkr överförs till socialnämnden.

Sammanfattning

Med anledning av den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 juli 2025 har en översyn av budget- och skuldrådgivningens organisatoriska placering genomförts. Den nya lagstiftningen tydliggör att budget- och skuldrådgivning är en insats som socialnämnden ska erbjuda och betonar vikten av tidiga, förebyggande och lättillgängliga insatser.

Genomförd kartläggning visar att en organisatorisk överflyttning från regionstyrelseförvaltningen till socialförvaltningen kan skapa bättre förutsättningar för samverkan, tidiga insatser och ett mer samordnat stöd till personer och familjer med ekonomisk utsatthet. Förändringen bedöms även kunna bidra till Region Gotlands arbete med att minska konsekvenserna av barnfattigdom.

Samtidigt har risker kopplade till stigmatisering och verksamhetens upplevda oberoende identifierats. Bedömningen är att dessa risker kan hanteras genom ett långsiktigt förändringsarbete och tydlig kommunikation kring verksamhetens uppdrag.

Sammantaget bedöms nyttorna med en organisatorisk överflyttning överväga de identifierade riskerna och förslaget bedöms ligga i linje med den nya socialtjänstlagens intentioner samt Region Gotlands arbete för att motverka ekonomisk utsatthet och barnfattigdom.

Ärendebeskrivning

Kommunen har en skyldighet att erbjuda budget- och skuldrådgivning för sina medborgare. Inom Region Gotland ligger den verksamheten idag organiserad under regionstyrelseförvaltningen. Nationellt ser det olika ut: många

kommuner har redan organiserat sin budget- och skuldrådgivning under socialnämnden medan andra har den fristående i nämnder med mer kommunövergripande verksamheter. Budget- och skuldrådgivningen reglerades tidigare i socialtjänstlagens 5 kap. 12 § och löd:

”Kommunen ska lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Denna skyldighet gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller företagsskuldsanering är helt avslutad”.

I och med den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft 2025-07-01 regleras Budget- och skuldrådgivningen idag i 13 kap. 2 § socialtjänstlagen där den nya lydelsen är:

”2 § Socialnämnden ska erbjuda budget- och skuldrådgivning om en skuldsatt person behöver vägledning för att hitta långsiktiga lösningar på sina ekonomiska svårigheter.

Insatsen ska även erbjudas under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F- skuldsanering är helt avslutad. ”

I och med den nya socialtjänstlagen har det blivit tydligt att verksamheten är en insats som socialnämnden ska erbjuda för att kunna möta upp de intentioner som följer av den nya lagen. Sveriges kommuner och regioner (SKR) uttalar att det förändringsarbete som ska göras inom alla socialtjänstens verksamheter även omfattar budget- och skuldrådgivningen. Därför har ett arbete med att se över möjligheten att flytta över verksamheten från regionstyrelseförvaltningen till socialförvaltningens försörjningsstödsenhet gjorts.

En av den nya socialtjänstlagens intentioner är att arbeta förebyggande, vara lätt tillgänglig och planera insatser utifrån invånarnas behov. Syftet är att nå invånare tidigt, innan problemen vuxit sig stora.

För att gå vidare med frågan om att flytta budget- och skuldrådgivningen till försörjningsstödsenheten inom individ- och familjeomsorgen (IFO) har en genomlysning tillsammans med verksamheterna gjorts för att ta tillvara både farhågor/risker och möjligheter med att flytta över verksamheten till socialnämnden. Underlag i form av aktuell rapport kring hushåll med skulder och/eller skuldsanering hos kronofogden, rapporten Barnfattigdom på Gotland har också hämtats in samt statistik från budget- och skuldrådgivningen. Förflyttningar behöver göras i alla regionens berörda verksamheter för att nå lagstiftarnas intentioner med den nya socialtjänstlagen.

Statistik Kronofogden - Gotland

Vid årsskiftet **2025/2026** hade **1 970** personer som var folkbokförda på **Gotland** skulder hos Kronofogden.

Kommuninvånarnas sammanlagda skuld var **553 942 958** kronor, jämfört med **524 206 576** kronor året före.

Utveckling av sammanlagd skuld 2015–2025

År	Sammanlagd skuld
2015	344 440 758
2020	418 298 166
2025	553 942 958

Antalet gotlänningar med skulder hos Kronofogden har varit relativt oförändrat de senaste åren, men den sammanlagda skuldsättningen fortsätter att öka. Detta visar att skulderna växer hos dem som redan är skuldsatta och stärker behovet av förebyggande insatser och tidigt stöd.

Barnfattigdom

Regionstyrelseförvaltningens rapport 2025 kring barnfattigdom på Gotland innehöll kartläggningar kring aktuell situation och konsekvenser av barnfattigdom och ekonomisk utsatthet, och utmynnade i åtgärdsförslag kring tex att öka föräldrars möjlighet till egenförsörjning. Regionfullmäktige gav samtliga nämnder i uppdrag att under 2026 identifiera vilka utvecklingsbehov som krävs i syfte att minska konsekvenserna av barnfattigdom, inom verksamhetens ansvarsområden. I socialnämndens kartläggning framkom att arbetet kan stärkas genom ökad samverkan, tydligare barnperspektiv, förbättrad tillgänglighet till stöd och information samt mer samordnade arbetssätt. Budget- och skuldrådgivningens roll lyftes fram som en viktig del av det utvecklingsarbete som behöver genomföras framöver.

Statistik Budget- och skuldrådgivningen

Under 2025 hade budget- och skuldrådgivningen 222 unika besökare. 6% av dessa hade försörjningsstöd helt eller delvis, och flertalet av dessa kom till budget- och skuldrådgivningen via arbetsmarknadsenheten och inte via försörjningsstödsenheten. För dessa var endast skuldsanering aktuellt. 85% av de rådsökande var lönearbetare. Siffrorna visar på att målgruppen, i dagsläget, i huvudsak inte består av personer med försörjningsstöd.

Budget- och skuldrådgivningen idag

Verksamheten består av 1,5 tjänst fördelat på två personer som möter medborgare som själva har valt att vända sig dit eller blivit hänvisade dit av andra för att få hjälp. Verksamheten arbetar också förebyggande genom att vara ute på arbetsplatser och informera om sitt arbete för att sprida kunskap om att verksamheten finns.

Verksamhetsberättelsen för 2025 beskriver att budget- och skuldrådgivningen genomfört 310 besök under året. Det är en minskning med 51 besök jämfört med 2024. Det är andra året i rad som budget- och skuldrådgivningen har en

tydlig minskning av inflödet av rådsökande. Antalet besök var som högst 2023 då man nådde ut till många som var i behov av rådgivning.

Försörjningsstödsenheten

Statistiken för försörjningsstödsenheten visar under samma period på en ökning, både i utbetalningar samt antal hushåll. Ökningen under perioden 2024–2025 var på cirka 6 miljoner kronor i utbetalda försörjningsstöd och drygt 300 fler hushåll.

Försörjningsstödsenheten består av 20 medarbetare. Enheten arbetar idag väldigt lite förebyggande. Det är mest gällande det vräkningsförebyggande arbetet som man har en strukturerad modell tillsammans med myndighetsavdelningen och Gotlandshem. I övrigt handlägger och hanterar de ansökningar som inkommer. De kan se att många som ansöker om försörjningsstöd har dålig kunskap om privatekonomi, prioriteringar och hur man ska göra för att inte hamna i skuld framöver, men upplever att de inte har möjlighet eller kompetens att göra det jobbet i dagsläget.

Kartläggning i verksamheterna

Båda arbetsgrupperna har fått delta i en kartläggning för att identifiera risker och möjligheter för brukarna vid en eventuell flytt av verksamheten. Kartläggningen visar att det finns både risker och betydande möjligheter med att flytta budget- och skuldrådgivningen från regionstyrelseförvaltningen till socialförvaltningen. De främsta riskerna handlar om att verksamhetens neutralitet kan uppfattas minska om den placeras inom socialförvaltningen och i dess lokaler. Detta kan skapa ökad känsla av skuld, skam och stigmatisering hos invånare, vilket riskerar att färre söker stöd. Det finns också en oro för att resurser läggs på en omorganisation som kanske inte är nödvändig om önskade förbättringar kan genomföras inom nuvarande organisation.

Samtidigt identifieras flera möjligheter. En organisatorisk tillhörighet till socialförvaltningen bedöms kunna stärka samarbetet kring den nya socialtjänstlagen, underlätta samverkan mellan verksamheter och skapa bättre förutsättningar för tidiga och förebyggande insatser. Det finns potential att nå nya målgrupper, erbjuda mer samordnat stöd till personer med försörjningsstöd och skulder samt genomföra gemensamma insatser kring exempelvis privatekonomi, vräkningsförebyggande arbete och digital kunskap.

Övergripande slutsats av kartläggningarna:

Kartläggningen pekar på att de största vinsterna finns i ökad samverkan, tillgänglighet och förebyggande arbete. För att lyckas behöver dock riskerna kring stigmatisering och verksamhetens upplevda oberoende hanteras och följas upp i det fortsatta förändringsarbetet.

Synpunkter från medarbetare på budget- och skuldrådgivningen

Efter kartläggningsmöte med verksamheten inkom en skrivelse med synpunkter från medarbetarna.

- De anser att det finns en övertro på möjligheterna till förebyggande arbete för personer med försörjningsstöd. För många av målgrupperna är sådana insatser begränsade eller inte möjliga.
- De ser inga tydliga fördelar med att flytta verksamheten till socialförvaltningen och försörjningsstöd, eftersom nuvarande samarbete redan fungerar och kan utvecklas utan en flytt.
- En flytt riskerar att försämra tillgängligheten och öka stigmat för kommuninvånare som söker budget- och skuldrådgivning, samtidigt som majoriteten av budget- och skuldrådgivningens besökare inte har försörjningsstöd.

Hyresgarantier

Både försörjningsstödsenheten och budget- och skuldrådgivningen handlägger idag så kallade hyresgarantier. Budget och skuldrådgivningens hyresgarantier riktar sig till dem som inte får stå på kontrakt till exempel på grund av en betalningsanmärkning men som kan uppvisa en fast inkomst i ett år, och har fram till den 10 december 2025 fått ersättning på 5000 kr för varje hyresgaranti från Boverket. Under 2025 var det 14 ärenden som hanterades, med en total ersättning från Boverket på 70 000 kr.

Försörjningsstödsenheten beviljar hyresgaranti till barnfamiljer, till ungdomar som flyttar till eget boende efter placering men också till individer för vilka en hyresgaranti kan möjliggöra självförsörjning eller ett självständigt liv. Man behöver inte ha fast inkomst.

En ny svensk förordning (2026:600) gör det obligatoriskt för kommuner att erbjuda hyresgarantier till barnfamiljer som behöver en permanent hyresbostad, vilket tidigare har varit frivilligt. Lagen trädde i kraft den 1 september 2026 och syftar till att hjälpa utsatta hushåll att etablera sig på bostadsmarknaden.

Försörjningsstödsenheten kommer framöver handlägga all hyresgaranti utifrån den nya lagstiftningen, varpå budget- och skuldrådgivningen inte längre kommer erbjuda den tjänsten. Kostnaden för de ärenden som tidigare ersattes av Boverket (på ca 50–100 000 kr/år) kommer således bekostas av försörjningsstödsenheten.

Budget

Budget- och skuldrådgivningen har en budget på 1035 tkr för 2026, exklusive lokalhyra och städ. Med en uppräkningsgrad på 3% blir budgeten 1066 tkr för 2027.

Bedömning

Barnkonventionen

Enligt artikel 27 i Barnkonventionen har alla barn rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Föräldrar har det huvudsakliga ansvaret men samhället har en viktig

stödjande roll. I barnkonventionen fastställs att alla barn är lika värda och har samma rättigheter. Med barn avses varje människa som är under 18 år

Barnkonsekvensanalys:

Artikel 3 i barnkonventionen slår fast att vid alla åtgärder som rör barn ska en prövning av barnets bästa göras. En prövning ska göras oavsett om barn berörs direkt eller indirekt.

Arbetet med barns delaktighet relaterar till i hur hög grad barn berörs i ärendet. Om barn berörs i lägre grad i ärendet kan detta vara tillräckligt.

I frågan om budget- och skuldrådgivningens organisationstillhörighet har bedömningen gjorts att frågan påverkar barns levnadsvillkor i viss grad och att en mindre omfattande prövning kan göras som bygger på inhämtat underlag och inte kräver kompletterande information från barn.

Bedömning av barnets bästa

Barnets bästa bedöms sammantaget gynnas av en organisatorisk flytt till socialförvaltningen. Förutsättningarna att tidigt upptäcka ekonomisk utsatthet hos barnfamiljer, erbjuda samordnat stöd och förebygga negativa konsekvenser av skuldsättning bedöms stärkas. De identifierade riskerna kan hanteras genom riktade åtgärder för att säkerställa tillgänglighet och minska eventuell stigmatisering.

Samlad slutsats

En överflyttning av budget- och skuldrådgivningen till socialförvaltningen bedöms vara väl förenlig med den nya socialtjänstlagens intentioner om förebyggande arbete, tidiga insatser och ökad samordning. Förändringen kan bidra till att stärka stödet till ekonomiskt utsatta invånare och samtidigt utgöra en viktig del i arbetet mot barnfattigdom på Gotland. Statistiken visar en utveckling som kan indikera att budget- och skuldrådgivningen inte fullt ut når de målgrupper som har behov av stöd. Samtidigt som antalet besök hos budget- och skuldrådgivningen har minskat två år i rad, har försörjningsstödsenheten under samma period sett en tydlig ökning av både antalet hushåll och de totala utbetalningarna.

Att personer med långvarigt eller återkommande försörjningsstöd har små ekonomiska marginaler innebär inte att ekonomisk rådgivning saknar värde. Tvärtom är det ofta dessa personer som har störst behov av stöd för att förebygga ökad skuldsättning, skapa struktur i ekonomin och få hjälp att hitta långsiktiga lösningar, inklusive skuldsanering när det är aktuellt.

Mot bakgrund av den nya lagstiftningen, de identifierade utvecklingsbehoven inom socialtjänsten samt de positiva effekter som bedöms kunna uppnås för

barn och familjer föreslår regionstyrelseförvaltningen att budget- och skuldrådgivningen organisatoriskt överförs till socialförvaltningen

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att en flytt av budget – och skuldrådgivningen till socialnämnden går i linje med aktuell lagstiftning. Uppdatering av reglemente hanteras i ärendet om översyn av reglementen, RS 2026/1888.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att en flytt av budget – och skuldrådgivningen till socialnämnden med tillhörande budget inte får några negativa ekonomiska konsekvenser.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att en flytt av budget – och skuldrådgivningen till socialnämnden ger positiva effekter utifrån ett barnperspektiv.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att en flytt av budget – och skuldrådgivningen till socialnämnden ger positiva effekter utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att en flytt av budget- och skuldrådgivningen till socialnämnden inte har någon påverkan på landsbygd/geografiskt perspektiv.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att en flytt av budget- och skuldrådgivningen till socialnämnden inte har någon påverkan på klimat och miljö.

Beslutsunderlag

Socialnämnden 2026-09-17 § 127

Tjänsteskrivelse socialförvaltningen 2026-08-11

Kartläggning Budget- och skuldrådgivningen

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-10-21

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Skickas till

Hanna Ogestad, avdelningschef IFO

Lina Wigsten, enhetschef Försörjningsstödsenheten IFO

Eva Hall, processledare IFO

Registrator-son, ange ärendenr RS 2026/1590

